

„jön a tévé”

A már három éve működő táncházaink szerepéről, jelentőségéről sokat hallottunk, annál kevesebbet gondjainkról, nehézségeinkről. Arról például, hogyan vészelték át az ugyancsak sokat emlegetett „divatjelenség”-korszakot.

Kezdetől valamennyi táncházunkban a **legarchaikusabb** vonásokat hordozó erdélyi magyar táncrendeket járták és járják – így biztosítva nemzetiségi táncházmozgalmunk közös és egységes alapját. Mellettük került sor a különböző városokban működő táncházak úgynevezett „helyi” táncrendjeire. Kiemeltem a **helyi** megnevezést, mivel ezt annyit hangoztatják, és igénylik – **a kívülállók**. Akik persze (tudatlanságból vagy rosszhiszeműen) szem elől tévesztik azt az igazságot, mely szerint az egész magyar nyelvterületen valamennyi népi táncunk a még nem is olyan távoli múltban sokkal jobban hasonlított egymáshoz, mint századunkban. Egyszóval: archaikus néptáncunk egységes volt! Csak az új táncstílus (verbunkos, csárdás) megjelenése után kezdett az egyes tájegységeken, nyelvjárasterületeken belül igazán „helyiekre” tagolódni néptáncunkunk.

A legrégebbi – azaz legértékesebb – népi táncaink tehát, akárcsak régi stílusú népzeneink egésze, közös forrásból származnak. Ennek a forrásnak fölfedezése, tisztántartása és tudatos továbbhasználata nemzetiségi táncházmozgalmunk legmaradandóbb eredménye és értéke.

A mindenütt bevezetett és megkedvelt széki és mezősegi táncaink mellett persze **a valóban értékes** helyi táncainkat sem mellőztük. Csíkszeredában a gyimesit, Kolozsváron a kalotaszegit, Marosvásárhelyen a Kis-Küküllő mentit, Székelyudvarhelyen pedig a gagyit táncokat játsszuk és járjuk táncházainkban: tehát az adott területek legértékesebb régi táncait.

A zenészek korábbi vagy újabb magnófelvételekről vagy ritkábban a helyszíni gyűjtőutak és a falusi muzsikussal együttzenélés révén tanulták-tanultuk meg bizonyos (és különböző) mértékben az előadásbeli, a stílussajátosságokat. A kiválasztott táncok pontos megismerése és továbbadása ennél nehezebb feladatnak bizonyult, mert az erre vállalkozók kevés előképzettséggel és gyakran nem a legautentikusabb falusi táncostól gyűjtve próbálták eredményt elérni. Ezért bizony „a divat” kezdetén egyik-másik táncházunkban úgynevezett „seholsem-látott, vadonatúj népi táncokat” kezdtek járni városi fiataljaink. A színpadi tánc szakembereinek, a népi együttések táncmestereinek bevonása a tanítás munkájába sehol sem járt sikerrel...

Nagyobb számú táncázás fiatal (a kolozsváriak kivételével többségükben középiskolás diákok) helyszíni gyűjtőútjára, tehát élő tánctanulásra sokáig gondolni sem lehetett, az önerőből készített filmek táncoktatásra való fölhasználása (javarészt technikai okok miatt) nem nagyon vált be. Az anyagilag erős, tehetős intézmények nem támogatták, ma sem támogatják táncházainkat, egyedül a székelyudvarhelyi municípiumi KISZ-bizottság és Ifjúsági Klubja nyújtott anyagi segítséget is: egyik kezdeményezésünk, az 1978-as, majd az 1979-es Országos Táncháztalálkozó vállalá-

sával. A második találkozó ugyan hatalmas sikert hozott, országszerte fölkelte az érdeklődést kísérleteink iránt, de a tánctanítás minőségén még nem segített.

Jómagam a székelyudvarhelyi **Siculus táncházban** tanultam meg, hogy hol szorít a cipő. Aztán részt vettem a székelyudvarhelyi **Kaláka** előkészületeiben, melyek a felvételnél különböző okok miatt való elhalasztása következtében, mintegy hat hónapig, 79 ószétől 80 tavaszáig, tartottak! A fölkészülés keretében Siculus táncházunkból mintegy 40 diák és tanár előre jól megszervezett, előkészített, gyűjtőutakon vehetett részt, amelyeken a kitűzött közvetlen cél (téli napfordulós népszokásaink megismerése) mellett, jelentős szerep jutott az ének-, zene- és táncgyűjtésnek, valamint **helyszíni, élő, közvetlen megtanulásuknak**. Középiszolás tanulóink ezeken a gyűjtőútjainkon láthattak olyan szokásokat, melyeket csak kedvükért elevenítettek föl egyik-másik faluban, és meghallgathatták, magnófelvételeken megörökíthették, sőt megtanulhatták a bejárt vidékek, falvak legjobb zenészei, nótafái művészetét: együtt énekelhettek-táncolhattak a széki, buzai, mezőkeszűi, gyimesi, valamint lövétei, kénosi és gagyi emberekkel. Nem csekély haszonnal járt a legalapvetőbb zenefolklor, valamint a népszokások szakirodalmának áttanulmányozása és szemináriumokon való megbeszélése. A közös munka során olykor képzett néprajzosokkal, folkloristákkal, művelődéstörténészekkel válthattak szót, tanulhattak tőlük. A legkorábbi és a legfeltűnőbb eredmény azonban több tucatnyi régi stílusú, gazdagon díszített, szép népdalunk megtanulása volt, melyeket nyomban viszonthallhattunk a tánc házi estjeinken.

Lényeges tényező, hogy többségükben tanítóképzős-diák tánc házasaink vettek részt az említett Udvarhely környéki, mezőségi, gyimesi gyűjtőutakon, akik néhány év múlva már munkahelyükön, népnevelőkként, tanítói hivatásuk gyakorlása közben – remélhetőleg – hasznosíthatják a most, legfogékonyabb diákkorukban szerzett élményeiket, ismereteiket, tapasztalataikat. (A tanítóképzős diákok már korábban, évek óta rendszeresen ismerkednek a néphagyomány ápolásával az iskolájukban szép eredménnyel működő Orbán Balázs Néprajzkörben).

Siculus tánc házunk számára bizonyosan többet nyújtottak a Kaláka előkészületei, mint maga a vadonatúj Sportcsarnokban megtartott fölvétel. Televízióink csupán erkölcsi támogatással „állott be a táncba”. Az anyagi támogatás közvetve érkezett: mikor híre futott a városban, hogy „jön a tévé”, iskoláink, hivatalos szerveink azonnal magukévá tették a fölkészülés: a próbák és a gyűjések ügyét.

Öröm volt látni a Kalákára készülődés időszakában, miként javult a székelyudvarhelyi tánc házban keddről keddre a tánc színvonala. Előbb csak 20, aztán 40, 80, 120, 160 fiatal ropta pontosabban – és egyre átéltebben, egyre forróbb hangulatban – a széki, mezőségi, gagyi táncokat.

Akárhogyan is sikerült az udvarhelyi Kaláka – tánc házunk lendületet kapott tőle. Sokáig emlékezetesek maradnak számunkra a múlt őszi széki és buzai falusi táncok, és talán még inkább azok a februári udvarhelyi tánc házi esték, melyeken a tévéfelvételre hívott falusi táncosokkal, a dési, segesvári és udvarhelyi diákok együtt járhatták a széki, mezőkeszűi szebbnél-szebb táncainkat! Ugyancsak feledhetetlenek a felkészülés és a tévéfelvételek napjaiban kötött barátságok, melyeket a sok falura küldött

üdvözlő és köszönő levél, vagy például a dési és segesvári diákok énekes búcsúztatása fűzött még szorosabbra.

Az ország különböző vidékein egyre szaporodnak, erősödnek táncházaink, és ezzel egyidőben egyre inkább elveszti divatjellegét ez a spontán mozgalom, mert mind több fiatal számára válik természetes (átgondolt, átélt) igénnyé a népi tánc és zene-kultúránk ismerete, megbecsülése, művelése = továbbhagyományozása.

Szép Gyula

(Venyige Táncházzenekar)

(Ifjúmunkás, – *Táncház* rovat, 1980/12. 5. – 1980. március 23., vasárnap)

Aki tudja – adja tovább

Beszélgetés Gergely István inaktelki fiatallal

– Mivel foglalkozol szabadidődben?
 – Szabadidőmet táncsal töltöm el. 79 tavaszán egész véletlenül elkerültem a kolozsvári táncházba, s azóta állandó tag lettem. Megszerettem, láttam, van alkalmam megtanulni táncolni. Első este megismerkedtem Zoli bácsival. Megtudták, hogy tudok egy kicsit legényest, beálltam táncolni, és azóta táncolok. Megismerkedtem Töt-szei Andrással, aki az egyik legjobb táncos, tanítja a táncokat is.

– Legjobb táncos hol?

– A táncházban. És utána érdemesnek láttam, hogy járjak fejleszteni a táncutadástomat.

– Mit jelent neked a tánc? Milyen élmény?

– Legjobban azzal tudok elszórakozni. Nagyon szerettem sportolni, de mivel közbejött, hogy dolgozom és esti líceumba járok, nem nagyon jut idő a sportra.

– Sportszerűen űzöd a táncot?

– Szeretném. Ha megalakulna komolyan egy táncgyűttes a táncház keretében. Csak problémák vannak, szeretnők új generációkat betanítani, mert egyesek végeznek, kihelyezik őket. Szeretnők új táncokat betanítani, szeretnők ha mennél több fiatal jönne kisebb osztályokból is.

– Nézd, ez is relatív, mert mind a két terem, illetve különösen a Vasas klubbeli elég kicsike még az eddigi létszámnak is.

– Jó lenne, ha bevezetnék az iskolákba is a táncitanítást, mintsem a disco szombatónként. Sokkal nehezebbek a népi táncok és sokkal jobban el lehet szórakozni velük.

– Tökéletesen igazad van.

– A disco-táncokat akárki tudja, de a népi táncokat, főleg a nehezebb részét a fiúknak a legényest s a lányoknak is a sok forgást nehét megtanulni.